

Pedagogisch werkplan NSO Aan de Hand

Pedagogisch werkplan NSO Aan de Hand

Inhoudsopgave	Pagina
Inleiding	1
Hoofdstuk 1: Naschoolse Opvang Brijdorpe	2
Hoofdstuk 2: De dagelijkse zorg voor het kind	4
Hoofdstuk 3: Samenwerking met de ouders	6
Hoofdstuk 4: De pedagogische stromingen	8
Hoofdstuk 5: De ontwikkeling van het kind	9
Hoofdstuk 6: Scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden	12
Hoofdstuk 7: Kwaliteit van opvang	17

1. Inleiding

Een kind vanaf vier jaar krijgt meer een eigen sociaal leven en zijn relaties veranderen. De naschoolse opvang biedt een plek tussen school en thuis.

Aan de Hand zorgt voor de voorwaarden voor de naschoolse opvang, zoals materiaal, ruimte, veiligheid, geborgenheid enzovoort. De naschoolse opvang) is gericht op ontspanning en gezelligheid.

De leidsters organiseren in overleg met de kinderen allerlei activiteiten, de kinderen hebben wel de vrijheid om ook hun eigen creativiteit te gebruiken en zo een eigen activiteit/spel te ontwikkelen. De pedagogisch medewerkers spelen in op de behoefte van de kinderen, afhankelijk van hun leeftijd. Van de pedagogisch medewerkers wordt verwacht dat zij openstaan voor de ouders.

In de omgang met de kinderen vindt Aan de Hand het volgende van belang:

- zelfstandigheid en zelfredzaamheid stimuleren
- verschillen leren zien als een verrijking
- dat iedereen zich geaccepteerd voelt
- een positieve benadering van iedereen
- de kinderen leren dat de samenleving multicultureel is
- verdraagzaamheid en wederzijds respect tussen de pedagogisch medewerkers en de kinderen

Aan de Hand biedt ook opvang aan kinderen met een lichte handicap/stoornis. De meeste ouders van een kind met een handicap willen hun kind het liefste gewoon laten opgroeien tussen de andere kinderen. Onze ervaring is dat deze ouders daarom meestal kiezen voor de gewone kinderopvang. Bij Aan de Hand kan een gehandicapt kind met niet gehandicapte leeftijdgenootjes naar de kinderopvang gaan. Belangrijk is dat kinderen op de gewone kinderopvang leren van niet-gehandicapte kinderen, en andersom.

Doelstelling:

Het pedagogisch werkplan is opgesteld om belanghebbenden en belangstellenden inzicht te geven in de werkwijze van naschoolse opvang Aan de Hand. Tevens is er informatie te vinden over de locatie, de groepen en de pedagogische achtergrond.

Opvoedingsdoelen:

De Wet kinderopvang en de beleidsregels kwaliteit kinderopvang schrijven ten minste 4 opvoedingsdoelen voor aan een pedagogisch werkplan, te weten:

- Emotionele veiligheid
- Sociale competentie
- Persoonlijke competentie
- Overdracht van normen en waarden.

In dit pedagogisch werkplan staat beschreven door welke pedagogische stromingen Aan de Hand zich laat inspireren in de omgang met de kinderen. Daarnaast staat uitvoerig beschreven in welk pedagogisch klimaat de kinderen worden opgevangen en welke pedagogische omgangsvormen de pedagogisch medewerkers gebruiken in de omgang met en tussen de kinderen. Hierbij is aandacht voor de bovengenoemde doelen. Ten slotte is er ook aandacht voor de persoonlijke competenties van ieder kind door zorg en aandacht te besteden aan de diverse ontwikkelingsgebieden van de kinderen.

In dit pedagogisch werkplan is ook aandacht voor de contacten met de ouders en de oudervertegenwoordiging in de oudercommissie. Ook zijn er tal van protocollen opgesteld.

Hoofdstuk 1

De naschoolse opvang bij Aan de Hand

Algemeen:

Aan de Hand is een naschoolse opvang locatie waar kinderen worden opgevangen in de leeftijd vanaf 4 jaar tot einde basisschoolleeftijd. De leeftijdsindeling is gebaseerd op de visie dat de activiteiten moeten aansluiten op de belevingswereld van het kind.

De naschoolse opvang heeft gediplomeerde pedagogisch medewerkers in dienst voor de verzorging van de kinderen. Bij volledige bezetting (d.w.z. 20 kinderen in totaal, verdeeld over twee speelkamers) werken er minimaal twee pedagogisch medewerkers tegelijk op een groep. Er wordt gestreefd naar continuïteit op de groep. Bij afwezigheid van pedagogisch medewerkers zijn er vaste invalpedagogisch medewerkers in dienst. Er wordt geprobeerd een bekende invalkracht op de groep in te roosteren naast de vaste pedagogisch medewerker op de groep.

In het schooljaar kunnen er stagiaires meewerken op de groep in het kader van de opleiding SPW niveau 3 of 4. Stagiaires zijn pedagogisch medewerkers in opleiding en werken dus boventallig op de groepen. Stagiaires kunnen ook een soortgelijke opleiding volgen. De coördinatoren hebben de leiding over de BSO. – Astrid Boot heeft de leiding over naschoolse opvang Aan de Hand

Uitgangspunt is het convenant kwaliteit kinderopvang van de Maatschappelijke Ondernemersgroep (MO groep). Alle ruimtes zijn ingericht volgens veiligheidsvoorschriften en voldoen aan de algemeen wettelijke richtlijnen. Zoals de GGD benoemd.

Binnen naschoolse opvang Aan de Hand hanteren wij de Nederlandse voertaal.

Samenstelling van de groep:

De NSO bestaat uit de volgende groep:

<i>groep</i>	<i>Schoolgroep</i>	<i>Max. aantal kinderen</i>	<i>Aantal ped. medewerkers</i>
NSO 1	1 t/m 8	10 kinderen	1
NSO 2	1 t/m 8	10 kinderen	1

Aan de Hand heeft gekozen voor een leeftijdsverdeling binnen de groepen. Kinderen van verschillende leeftijden bevinden zich op een ander ontwikkelingsniveau en hebben verschillende interesses.

Naschoolse opvang Aan de Hand hanteert op drukke dagen soms een groepsindeling en wordt er uitgeweken naar speelkamer 2. Een aangrenzende groepsruimte.

Op de NSO wordt er gewerkt met het "open deurenbeleid". De kinderen hoeven niet altijd in hun eigen groepsruimte te verblijven. Ze mogen ook op eigen verzoek spelen in de speeltuin of in de andere speelruimte.

NSO+

Soms heeft een kind net wat meer aandacht nodig. Aan de Hand is gespecialiseerd om kinderen begeleiding te geven met een autistische stoornis en/of aanverwante psychische stoornis. Om de ouders na schooltijd te ontlasten is er daarom de mogelijkheid voor NSO+. Het verschil met de naschoolse opvang is dat er gewerkt wordt met eventueel kleinere groepen en/of individuele begeleiding. Er wordt een gestructureerd programma aangeboden. Indien na aanmelding van de NSO+ minder zijn als 2 kinderen per dag, dan sluiten de plussers zich aan bij de reguliere naschoolse opvang. Echter een belangrijk verschil is dat er een extra begeleider wordt ingezet om voldoende begeleiding te geven aan de kinderen.

Indeling groepen en de binnenruimte

Speelkamer 1 heeft tafels en stoelen voor het eten en drinken, een bank om te rusten, een speelhoek en een speelgoedkar. De speelgoedkar heeft bakken met allerlei speelgoed. Van lego tot leesmateriaal. Aan de wand hangt er een krijtbord. In de kast ligt er voldoende knutselmateriaal waar kinderen zelf mee aan de slag mogen. Tot deze ruimte behoort ook een keukenblok. Ook is er mogelijkheid tot het kijken van een film, er is een ruim aanbod aan films voor alle leeftijden en niveaus. Bij slecht weer kijken we rond de klok van vijf dan een film.

Speelkamer 2 beschikt over tafels en stoelen voor het eten en drinken en een keukenblok.

De hal is de hal van Aan de Hand waar verschillende activiteiten ondernomen kunnen worden, zoals sjoelen. Tevens zijn in deze hal de toiletten en kunnen jassen en tassen worden opgehangen.

Inrichting buitenruimte

De kinderen kunnen na het fruit- en drinkmoment buitenspelen in de omheinde speelplaats van Aan de Hand. De buitenruimte van de naschoolse opvang beschikt over een zandbak, schommels, kabelbaan, trampoline, glijbaan, rolbalk, schommelnet, wip, voetbalkooi, wiebelbrug, jeu de boules baan en een groot speelplein. Ook zijn er skelters aanwezig en buitenspeelgoed. De buitenruimte is groot genoeg voor bewegingsspel en sociaal spel. Er wordt aan natuur gedacht bij het inrichten van de buitenruimte.

Een pedagogisch medewerker mag met max. 10 kinderen naar de speeltuin.

Hoofdstuk 2

De dagelijkse verzorging voor het kind

Dagritme en dagprogramma:

Bij alle activiteiten en spelkeuze van de kinderen op de naschoolse opvang staat vast dat het gaat om vrije tijd van het kind. De kinderen mogen zich in hun vrije tijd ontspannen en vermaken aan de hand van diverse spelmogelijkheden. Er zijn zowel binnen als buitenactiviteiten. Een dagelijks terugkerende vaste activiteit is buitenspelen.

De pedagogisch medewerkers zorgen voor uitdagend spelmateriaal, een gezellige en ontspannen sfeer en mogelijkheden voor de kinderen om te bewegen, te ontdekken en samen te spelen.

In de schoolvakantie wordt er in samenwerking met logeerhuis Aan de Hand een vakantieprogramma aangeboden. Een vakantieprogramma bestaat uit knutsel- en spel activiteiten en natuur- en musea bezoek.

Een redelijk vaste structuur is belangrijk voor een gevoel van veiligheid van kinderen. Kinderen weten dan waar ze aan toe zijn. Er zijn dus vaste momenten op de dag waarbij er terugkerende rituelen zijn.

De tijd die de kinderen doorbrengen bij de naschoolse opvang wordt gezien als vrije tijd, in tegenstelling tot de schooltijd waarbinnen de activiteiten een verplicht karakter hebben. In het onderstaande overzicht ziet u een voorbeeld van het dagritme en dagprogramma van een schooldag.

DAGRITME	PROGRAMMA
15:15 uur Kinderen worden opgehaald van school	Er wordt tijd genomen om een goede sfeer te creëren, gezellig en uitnodigend, o.m. door aandacht te geven aan de gespreksonderwerpen die de kinderen aandragen. Dit is een moment van rust, een afbakening van activiteiten.
15.30 - 16.00 uur: Kinderen krijgen fruit en limonade. Als iedereen klaar is krijgen ze een koekje.	Tevens geven de leidsters aandacht aan tafelmanieren, sociale en communicatieve vaardigheden, verantwoordelijkheid (opruimen) en zelfstandigheid (zelf doen)
16.00 - 16.45 uur: Vrije tijd (buiten of binnen activiteiten)	Kinderen mogen vrij spelen of er wordt door leidsters een activiteit aangeboden
16.45 – 17.00 uur: Kinderen mogen kiezen tussen een cracker of een rijstewafel belegt met smeerkaas, smeerworst of pindakaas.	Er wordt tijd genomen om een goede sfeer te creëren, gezellig en uitnodigend, o.m. door aandacht te geven aan de gespreksonderwerpen die de kinderen aandragen. Dit is een moment van rust, een afbakening van activiteiten.
	Tevens geven de leidsters aandacht aan tafelmanieren, sociale en communicatieve vaardigheden, verantwoordelijkheid (opruimen) en zelfstandigheid (zelf doen)
Vanaf 16.30 tot 18.00 uur: Kinderen ondernemen een activiteit totdat ze worden opgehaald.	Contactmoment met ouders

Alle kinderen worden opgehaald met de auto. Kinderen onder 1,35 meter krijgen een zittingverhoger.

In de vakantieperiodes wordt in grote lijnen dit dagritme gevolgd. Er worden echter ook vakantie activiteiten gepland, bijvoorbeeld uitstapjes. Deze kunnen het dagritme doorkruisen. Ouders geven d.m.v. het ondertekenen van een formulier toestemming voor uitstapjes en vervoer met de auto.

Plaatsing van een kind:

Voordat de plaatsing daadwerkelijk ingaat, zal er een intakegesprek plaatsvinden. Het kind is hierbij aanwezig zodat hij/zij ziet hoe alles eruit ziet, wat we doen tijdens een (mid)dag bij de naschoolse opvang enz. Met de ouders wordt het intakeformulier doorgenomen. Na het gesprek zal er een rondleiding zijn door de beide speelkamers en de buitenruimte. Eventueel is het mogelijk dat het kind een middag komt wennen.

Afscheid:

Voor met name de jongere kinderen van de naschoolse opvang betekent elke nieuwe opvangdag tijdens de schoolvakanties weer tijdelijk afscheid nemen van zijn ouders en eventuele andere familieleden. Afhankelijk van de emotionele gesteldheid van het kind en de ontwikkelingsfase waarin het zich bevindt, is het afscheid de ene keer makkelijker dan de andere keer.

Het is van essentieel belang om de overgang tussen de thuissituatie en de naschoolse opvang op een goede manier te overbruggen. Een kind heeft tijd nodig om te acclimatiseren op de naschoolse opvang.

Ouders kunnen te allen tijde contact opnemen met de leidster om te weten of het goed gaat met hun kind(eren). Ouders hebben er behoefte aan om te weten hoe het met hun kind(-eren) gaat, zeker als het kind een moeilijke periode doormaakt.

Bijzondere activiteiten:

In de schoolvakanties is er een speciaal programma. Hierbij geldt dat 1 pedagogisch medewerker met maximaal 10 kinderen op pad mag.

Hoofdstuk 3

Samenwerking met de ouders

De oudercontacten:

- Kennismaking en intake:

Ouders die zich aan het oriënteren zijn over de mogelijkheden voor kinderopvang, kunnen met ons telefonisch/via de mail een afspraak maken voor een intakegesprek. Dit intakegesprek is zeer belangrijk omdat het de basis legt voor de verdere contacten met de naschoolse opvang. Het intakegesprek bestaat uit een gesprek met de pedagogisch medewerker van de groep waar het kind geplaatst wordt. Belangrijke informatie over het kind en gezin wordt vastgelegd op een afsprakenformulier. Tijdens de intake krijgen de ouders het intakeformulier mee en een tweetal toestemmingsformulieren voor uitstapjes en vervoer. Ouders zorgen dat de formulieren een week later ingevuld bij ons terug zijn. N.a.v. de formulieren wordt er een contract opgesteld. De zal in tweevoud naar de ouders worden opgestuurd en door hen worden ondertekend en één van de contracten wordt geretourneerd naar Aan de Hand.

- Haal- en brengcontacten en informatieoverdracht

Van ouders en de pedagogisch medewerkers wordt verwacht dat zij een goede balans weten te vinden tussen thuis en de naschoolse opvang. Ouders worden op de hoogte gehouden van de dagelijkse belevingen op de naschoolse opvang. Ouders hebben de gelegenheid hun opvoedingsprincipes bij Aan de Hand kenbaar te maken. Wij verwachten van ouders dat zij even tijd nemen om het kind te brengen en op te halen. Dit om te zorgen voor een goede wederzijdse overdracht.

De pedagogisch medewerkers beseffen dat nieuwe ouders vaak onzeker en onwennig zijn met het 'achterlaten' van het kind in een nog niet vertrouwd omgeving. Bij het brengen en ophalen is er voor ouders gelegenheid om met pedagogisch medewerkers van gedachten te wisselen te praten over de ontwikkeling van hun kind of een verbeterpunt of meningsverschil te bespreken. Ouders kunnen altijd een gesprek aanvragen met een van de coördinatoren of met de pedagogisch medewerkers.

Juist om leuke zaken voor elkaar te krijgen is het heel belangrijk dat de ouders betrokken zijn. Wij willen ouders graag betrekken bij allerlei beslissingen. Over Aan de Hand worden ouders op de hoogte gehouden door de nieuwsbrief die ieder seizoen eenmaal zal verschijnen via de mail. We streven er naar om eenmaal per jaar een ouderavond te hebben. Aan de ouders vragen wij altijd of zij interesse hebben in het plaatsnemen van de oudercommissie, dit wordt gevraagd tijdens de intakegesprekken en via de nieuwsbrief.

De oudercommissie:

De leden van deze commissie vertegenwoordigen de ouders van de betreffende locaties..

Belangrijke doelstellingen van de oudercommissie zijn:

- belangenbehartiging van de ouders;
- communicatiebevordering tussen ouders en leiding locatie;
- jaarlijkse evaluatie met de GGD

Naast het eigen overleg voert de oudercommissie eenmaal per jaar een overleg met het management over allerhande zaken, zoals: de uitvoering van de opvang, het interne beleid van de locatie, enzovoort. De commissie heeft de bevoegdheid de pedagogisch medewerkers en het management te adviseren. Tevens behoort het tot haar taak ouders te informeren over de onderwerpen die spelen binnen de locatie.

Klachtenprocedure

Er is een klachtenprocedure die beschrijft waar een ouder of medewerker terecht kan met een klacht of een verbeterpunt. De klachten worden na het verwerken geregistreerd en besproken binnen het team en de oudercommissie. Jaarlijks worden de klachten en de maatregelen naar aanleiding van de klachten en de evaluatie hiervan vastgelegd in een jaarverslag. Naschoolse opvang is tevens aangesloten bij de Zuidhollandse Centrale Klachtencommissie Kinderopvang.

Hoofdstuk 4

De pedagogische stromingen

De theorie van Rudolf Steiner

De inspiratie van Rudolf Steiner is erop gericht dat ieder kind zich warm en veilig voelt. Met de liefde en bemoediging die het kind ontvangt, zal het zich kunnen hechten aan de mensen om zich heen, zal het zich veilig kunnen voelen en de wereld vol vertrouwen tegemoet kunnen gaan.

Het spreekt voor zich dat de ouders verreweg de belangrijkste rol hebben in het creëren van dat warme nest. Daarnaast hebben ook andere volwassenen en kinderen hierin een rol, dus ook de medewerkers en de kinderen van de naschoolse opvang. Met elkaar zijn we verantwoordelijk voor een liefdevolle omgeving voor de kinderen en volwassenen.

De theorie van Thomas Gordon

De Amerikaan Thomas Gordon was een ontwikkelingspsycholoog die uitging van gelijkwaardigheid in relaties. Centraal in Gordon's visie staan respect en aandacht voor elkaar en ruimte voor ieders eigen karakter. De rode draad van zijn methode is de taal van acceptatie. We nemen kinderen serieus en laten ze in hun waarde, zodat we goede relaties met ze op kunnen bouwen. In die context kan een kind groeien, zich ontwikkelen en problemen leren oplossen. Het maakt dat een kind productiever en creatiever wordt en zich gelukkig zal voelen.

Gordon hecht veel waarde aan communicatie. Kinderen kunnen goed aangeven wat ze willen, met of zonder woorden. Onze groepsleiding probeert de gevoelens of behoeften van een kind te verwoorden om er zo achter te komen wat een kind bedoelt of wat er aan de hand is. Gordon noemt dit actief luisteren. Op die manier ontstaat er niet alleen begrip maar ook vertrouwen. Soms is het alleen maar nodig om te luisteren zonder woorden: passief luisteren. Daarbij laat de groepsleiding voelen dat zij het kind begrijpt en accepteert zoals het is.

Gordon introduceerde de term 'ik-boodschap' voor een heel specifieke vorm van communicatie. Als een kind iets doet wat een leidster niet wil, benoemt ze heel concreet waarom dat voor haar vervelend is. Een kind krijgt daarmee de kans zich in een ander te verplaatsen, zonder dat het zich persoonlijk aangevallen voelt. Een leidster zegt dus niet: 'Jullie moeten niet zo gillen,' maar bijvoorbeeld: 'Ik heb nu hoofdpijn en kan er niet zo goed tegen als jullie zoveel lawaai maken. Zullen we samen even een rustig spelletje gaan uitzoeken of willen jullie liever buiten spelen?'

Hoofdstuk 5

De ontwikkeling van het kind

Visie: kinderen ontwikkelen zich voor een belangrijk deel vanzelf:

Als kinderopvang kun je kinderen daarin ondersteunen. Door kinderen te laten kennismaken met anderen krijgen ze volop de ruimte te experimenteren met sociale vaardigheden en relaties. Bovendien zorgt de aanwezigheid van professionele opvoeders ervoor dat we kinderen allerlei activiteiten kunnen aanbieden. Er zijn weinig verplichtingen, de keuze is zoveel mogelijk aan het kind. Stimulerend materiaal is alleen bevorderend op het moment dat het kind hier zelf aan toe is. Door met aandacht en enthousiasme te werken aan activiteiten voor kinderen willen wij hen helpen de wereld om hen heen te leren kennen en zich in die wereld binnen hun eigen mogelijkheden te ontwikkelen.

In het licht van onze pedagogische visie beschrijven we hier de ontwikkeling van het kind. Het dient als algemene informatie voor ouders, pedagogisch medewerkers, stagiaires en andere belangstellenden, over de belevingswereld van het kind. De ontwikkeling van het kind wordt uiteraard gevolgd door de pedagogisch medewerkers. Een belangrijk aspect binnen dit ontwikkelingsproces is dat zij ingaan op de aard (karakter) van de ontwikkeling van het kind.

- Elk kind is uniek en alles wat een kind in zich heeft moet zoveel mogelijk tot ontplooiing komen. Jonge kinderen hebben behoefte aan liefde, goede indrukken, beweging, taal, zelfstandigheid en orde.
- Het doel van de opvoeding moet zijn: kinderen zelfstandig te maken en zoveel mogelijk stimuleren en helpen om dingen zelfstandig te doen, alleen dan bereik je je doel

Volgen en welbevinden van kinderen :

Ieder kind ontwikkelt zich op zijn of haar eigen manier en in haar eigen tempo. We vinden het belangrijk om regelmatig rustig te gaan zitten om samen met de ouders te bespreken hoe het met het kind is. Dit doen we bij breng- en ophaalmomenten. Bij bijzonderheden is het mogelijk om een afspraak te maken voor een gesprek met de leidinggevende of één van de pedagogisch medewerkers.

Essentieel voor kinderen in de naschoolse opvang is de sfeer die de opvang uitstraalt. Kinderen en ouders voelen vaak aan hoe het gesteld is met het pedagogisch klimaat. Een positieve benadering en een uitnodigende open houding komen ten goede aan een goede sfeer. Kinderen vragen om feedback.

De verschillende ontwikkelingsgebieden:

De ontwikkeling die het kind doorloopt kent verschillende onderdelen, namelijk:

1. De emotionele ontwikkeling;
2. De sociale ontwikkeling;
3. De motorische ontwikkeling;
4. De creatieve ontwikkeling;
5. De cognitieve ontwikkeling.

In iedere fase van ontwikkeling zijn deze onderdelen tegelijkertijd aanwezig.

1. De emotionele ontwikkeling

Onder de emotionele ontwikkeling verstaan we het leren kennen en ontdekken van eigen gevoelens, ermee omgaan en ze aan anderen duidelijk (durven) maken.

Veel indrukken die volwassenen heel gewoon vinden, kunnen voor het kind een bron van verbazing, spanning, vrees en vreugde zijn.

Het is voor het kind van essentieel belang, dat de emoties van ouders en pedagogisch medewerkers oprecht zijn. Op die manier leert het kind dat het zich kan uiten, zonder dat het wezenlijke gevoel voor elkaar verandert. Dit komt bijvoorbeeld voor als er een verschil van mening of conflict is met het kind. Nadat de medewerker het gedrag van het kind afkeurt en dit duidelijke heeft besproken met het kind, gaat ze over tot de orde van de dag en is het meningsverschil of conflict voorbij. Dit leidt tot een basisgevoel van veiligheid en zekerheid en dit leidt automatisch tot meer zelfvertrouwen.

Het kind imiteert vaak de voor hem belangrijke dagelijkse gebeurtenissen. Dit is voor hem een manier om gevoelens te beleven, te uiten en te verwerken. Fantasie speelt hierbij een belangrijke rol.

2. De sociale ontwikkeling

Onder de sociale ontwikkeling verstaan we het leren kennen, ontdekken en verdiepen van de omgang tussen het kind zelf met andere kinderen en volwassenen.

Het contact tussen volwassenen en het kind is een van de wezenlijkste bijdragen tot de sociale ontwikkeling van het kind. Dit wordt onder andere bewust gedaan door samen spelletjes te doen. Gevoelens die hierbij naar boven komen worden herkend en erkend. Het raakvlak met de emotionele ontwikkeling is dan aanwezig.

Op de BSO leert het kind door samenspel en de contacten zichzelf aan te passen aan de groep, de kinderen en de pedagogisch medewerkers. Het leert zelfverzekerder, nieuwsgieriger, zelfbewuster en minder afhankelijk te zijn. Het leert initiatieven te ontwikkelen en zich minder geremd en angstig te voelen.

Vanuit het alleen spelen ontwikkelt een kind zich langzaam tot een sociaal wezen:

Het kind krijgt meer en meer interesse voor andere kinderen en volwassenen om hem heen.

Het kind leert te kijken en te luisteren naar anderen. Het gaat imiteren. Het leert te delen en gaat na ongeveer het derde levensjaar vriendschappelijke relaties aan.

In de groep zijn de situaties een sociaal spel. Het kind leert zich houden aan de normen en waarden die bij Aan de Hand gelden en leert dat bepaalde gedragingen en uitlatingen niet acceptabel zijn.

Het kind raakt bedreven in het samen spelen en ervaart dat de aandacht van de pedagogisch medewerkers gedeeld moet worden. Groepspeletjes en samen eten stimuleren de sociale vaardigheden.

3. De motorische ontwikkeling

Onder de motorische ontwikkeling verstaan we het ontdekken, ontwikkelen van je lichamelijke en motorische vaardigheden en het leren omgaan met je diverse lichamelijke mogelijkheden en beperkingen.

De grove motoriek bestaat uit de grote lichamelijke bewegingen als lopen, springen, rollen en de coördinatie van de bewegingen en wordt gestimuleerd door allerlei bewegingsspelletjes en oefeningen, zoals klauteren, klimmen, springen, fietsen, steppen, enzovoort.

De fijne motoriek bestaat uit de kleine lichamelijke bewegingen als bijvoorbeeld de pincetgreep met de vingers en wordt gestimuleerd door activiteiten als bijvoorbeeld kleuren, prikken, plakken etc. Het werken met verschillende harde en zachte materialen is belangrijk voor de ontwikkeling van fijn motorische vaardigheden zoals tekenen, schrijven en knippen.

Door het repeteren van bewegingen krijgt het kind controle over zijn spieren en wordt het sterker. Hierdoor wordt het kind uitgelokt tot het experimenteren met nieuwe bewegingen. Kinderen gaan door met het ontwikkelen van hun motoriek.

Kinderen bewegen uit zichzelf al veel. Wij zorgen ervoor dat er de mogelijkheden zijn om buiten te spelen en te rennen en te klimmen. We streven ernaar dat de kinderen elke dag buiten spelen.

4. De creatieve ontwikkeling

Onder de creatieve ontwikkeling verstaan we het ontdekken, ontwikkelen en leren kennen van de diverse mogelijkheden van lichaam en geest om dingen te creëren en op te lossen.

De creatieve ontwikkeling helpt om te leren jezelf te uiten en verder te ontwikkelen. Het betekent bovenal plezier en ontspanning door inspanning, het concentratie vermogen wordt langzaam opgevoerd en uitgediept.

Ook gaat de creatieve ontwikkeling vaak gepaard met een ontdekking van je eigen mogelijkheden en onmogelijkheden. De fantasie begint naar mate het kind ouder wordt meer vorm aan te nemen. Door stimulatie wordt het kind aangezet tot het ontwikkelen van fantasiespelletjes. Speelgoed wordt vaak voor meerdere doeleinden gebruikt evenals ander materiaal. Een theedoek is bijvoorbeeld een deken, dopjes van flessen zijn in de ogen van kinderen geld enzovoort. Het kind ziet de vele mogelijkheden en toepassingen van materialen vaak zelf.

Boetseermaterialen, verf, klei enzovoort zijn onuitputtelijke bronnen van plezier voor kinderen. De zintuigen worden geprikkeld en de fijne motoriek wordt onderlegd.

5. De cognitieve ontwikkeling

Onder cognitieve ontwikkeling verstaan we het ontwikkelen en leren van zaken als waarnemen, (door)denken, praten, geheugen trainen, werken met je zintuigen en de samenhang tussen allerlei zaken zien.

In de naschoolse opvang worden voor het kind voorwaarden geschepd om bewust dan wel onbewust of spelenderwijs ervaringen op te doen. Spelen is voor een kind leren. Een kind dat niet speelt zal zich ook niet voldoende ontwikkelen. Al spelend krijgt het kind inzicht in onder andere verhoudingen en vormen, kleuren en materialen.

Door verhalen en vraaggesprekken (communicatie over en weer) leert het kind na te denken en wordt het geheugen ontwikkeld. Er vindt communicatie over en weer en feedback plaats tussen de kinderen onderling en tussen de kinderen en de pedagogisch medewerkers. Een kind dat in staat is om op adequate wijze te communiceren heeft minder last van frustraties en driftbuien omdat het duidelijk kan maken wat het bedoelt. Het kind voelt zich begrepen. Door fantasie en realiteit door elkaar heen te laten lopen leert het kind verbanden te leggen, waar te nemen, door te denken en te benoemen.

Helder en duidelijk taalgebruik is zeer belangrijk voor het jonge kind om zich een goede uitspraak en taalbeheersing eigen te maken. Voor de jongere kinderen is voorlezen nog heel belangrijk. Het kind breidt hiermee automatisch zijn woordenschat uit. De oudere worden in de gelegenheid gesteld om een boek te lezen.

Hoofdstuk 6

Scheppen van ontwikkelingsmogelijkheden

De Wet kinderopvang schrijft in de beleidsregels kwaliteit kinderopvang voor dat de opvang beschrijft hoe de vier competenties, die bepalend zijn voor verantwoorde kinderopvang zijn. De competenties komen voort uit de diverse ontwikkelingsgebieden van de kinderen. Door deze competenties te beschrijven en hier naar te handelen, zijn we ons bewust van de ontwikkeling van en de zorg voor het individuele kind.

Daarnaast beschrijven we enkele andere voor de opvang belangrijke zaken.

1. Persoonlijke competentie

Hoe geven we kinderen een gevoel van eigenwaarde en zelfvertrouwen

- Bij straffen of belonen wordt altijd uitgelegd waarom iets is.
- Positief gedrag wordt beloond.
- Wanneer we straf geven, keuren we het gedrag af en niet het kind.
- We nemen gevoelens van kinderen serieus en benoemen ze. Dus niet: "nou moet je ophuilen met huilen, je bent al zo groot". Maar: "Je bent verdrietig hè. Kinderen worden in hun waarde gelaten.
- We stimuleren het zelf doen van kinderen.
- We spelen zoveel mogelijk in op individuele behoeftes.
- Kinderen mogen helpen om grote mensen dingen te doen.

De zelfstandigheid en zelfredzaamheid van het kind wordt gestimuleerd door het zoveel mogelijk zelf opdrachten te laten uitvoeren. Opdrachten passen bij het ontwikkelingsniveau, doch in deze zin dat een kind opdrachten uitvoert afhankelijk van zijn kunnen. Fouten maken mag. Kinderen mogen al hun gevoelens uiten ook als deze soms gepaard gaan met heftige negatieve uitlatingen. Het ontwikkelen en in stand houden van vriendschappen wordt door de pedagogisch medewerkers van Aan de Hand gestimuleerd. Dit alles echter op een gelijkwaardige basis. Er moet fysieke en geestelijke ruimte zijn voor alle kinderen. Kinderen moeten leren te delen waardoor hun tolerantiegrens wordt verhoogd. Voordat een kind echt zelfredzaam is zal het een aantal stadia doorlopen die voor het kind en zijn omgeving soms moeilijk te bevatten zijn. Het omgaan met gevoelens en het ontdekken van emoties die er voorheen nog niet waren is soms lastig voor het kind. Kinderen kunnen verdrietig zijn. De leiding neemt dit verdriet dan serieus en probeert hier altijd over te praten met het kind. Het kind wordt altijd getroost, bij voorkeur ook door leeftijdgenootjes. De pedagogisch medewerkers trachten de oorzaak van het verdriet te doorgronden. Zij nemen zonnig contact op met de ouders om kenbaar te maken dat er eventueel iets 'aan de hand is'. Verdriet is een serieus signaal van onvrede. Als de oorzaak hiervan niet binnen de NSO gevonden wordt, kan het zijn dat de problemen elders veroorzaakt worden, maar dat het kind zich pas durft te uiten in de voor hem vertrouwde omgeving.

Kinderen vanaf 8 jaar krijgen vaak een groter verlangen naar vrijheid. Ze hebben dan niet meer de behoefte om naar naschoolse opvang te gaan. Ze willen niet voortdurend rekening houden met kleinere kinderen, maar meer hun eigen plan trekken. Ze gaan het liefst alleen naar buiten, zonder toezicht. Wanneer de kinderen dit aankunnen wordt deze mogelijkheid aangeboden. De pedagogisch medewerkers houden zoveel mogelijk rekening met de wensen van de kinderen en bieden activiteiten aan die aansluiten bij de behoefte van deze leeftijdsgroep. Vanaf deze leeftijd worden de kinderen dan ook zoveel mogelijk betrokken bij de invulling van de opvang. Kinderen op deze leeftijd zijn zeer goed in staat aan te geven waar hun interesses liggen. Van de pedagogisch medewerkers mag worden verwacht dat zij zich zoveel mogelijk inleven in het ontwikkelingsniveau en de belevingswereld van de kinderen. De naschoolse opvang moet aantrekkelijk blijven voor alle kinderen. Creativiteit en afwisseling staan voorop.

2. Emotionele veiligheid

We begeleiden kinderen bij het ontwikkelen van sociale vaardigheden

- Ze leren rekening te houden met elkaar en af en toe te bemiddelen in conflicten.
- De grote kinderen mogen de kleinere kinderen helpen als ze dat willen.
- Kinderen leren elkaar met respect te behandelen.
- Wanneer er een conflict is tussen een leidster en een kind neemt de leidster het initiatief om het goed te maken.

Vanuit een veilige relatie tussen de pedagogisch medewerkers en het kind, durft het kind contact te zoeken met de andere kinderen en op onderzoek uit te gaan. Doel hiervan is het ontwikkelen van het zelfvertrouwen en het in staat zijn tot het aangaan van relaties. De pedagogisch medewerkers stimuleren en begeleiden het kind in dit proces door het aan te moedigen en oog te hebben voor eventuele angsten en onzekerheden. Het kind krijgt de gelegenheid zich in zijn eigen tempo te ontwikkelen, waarbij de pedagogisch medewerkers rekening houden met de unieke persoonlijkheden van elk kind. Vanuit de veilige hechting leert het kind omgaan met emoties van zowel derden als van zichzelf. Omdat de pedagogisch medewerkers een relatie krijgen met het kind, zijn zij in staat om zijn behoeften goed aan te voelen. Wanneer het kind emotionele ondersteuning nodig heeft, bijvoorbeeld bij angst of verdriet, zullen de pedagogisch medewerkers hierop op adequate en liefdevolle wijze inspelen. De pedagogisch medewerkers brengen evenwicht en rust in de soms chaotische belevingswereld van het (jonge en) ontdekkende kind. Ook zijn de pedagogisch medewerkers in staat haalbare eisen te stellen aan het kind waarmee zijn ontwikkeling bevorderd worden. Door ons principe van vaste pedagogisch medewerkers op vaste dagen op de groep creëren wij evenwicht en continuïteit in de groep. Hiermee trachten wij de hechting tussen kind en pedagogisch medewerkers tot stand te brengen en te onderhouden. Op de BSO wordt ruimschoots aandacht besteed aan het ontstaan en stimuleren van vriendschappen tussen de kinderen onderling.

3. Sociale competentie

Op de naschoolse opvang wordt een sfeer gecreëerd waarin iedereen zichzelf kan zijn. Het ene kind heeft een andere vaardigheid of talent dan het ander kind. Kinderen vergelijken de prestaties van elkaar, zoals wie het eerste klaar is of de mooiste tekening heeft gemaakt. De pedagogisch medewerkers trachten deze prestigeslag te relativiseren. De kinderen wordt geleerd dat het bezig zijn belangrijker is dan het resultaat. Hierdoor neemt de concurrentie af. Het spreekt voor zich dat een kind wel in de gelegenheid moet worden gesteld om af en toe de 'beste' te zijn. Dit is goed voor het zelfvertrouwen. De pedagogisch medewerkers dienen echter in de gaten te houden dat ieder kind wel eens de 'beste' is. In principe worden alle vaardigheden gewaardeerd.

4. Overdracht van normen en waarden

Als groepsleiding vinden we het belangrijk om kinderen de volgende normen en waarden mee te geven:

- Ieder kind mag er zijn. Iedereen heeft, ongeacht huidskleur of achtergrond, recht op onze liefde en aandacht.
- Op de momenten dat we als groepsleiding op de groep zijn, zijn we er voor 100 procent voor de kinderen. Dit betekent bijvoorbeeld heel concreet dat we niet over de hoofden van de kinderen onze 'grote mensen' gesprekken voeren of naar de radio luisteren.
- We luisteren actief naar kinderen.
- We schreeuwen niet in de groep dit geldt voor zowel volwassenen als kinderen. Wanneer kinderen de behoefte hebben om lekker te schreeuwen mag dat in de speeltuin.
- Er worden geen kinderen buitengesloten, wanneer een kind onacceptabel gedrag laat zien maken we duidelijk dat we het gedrag afkeuren en niet het kind.
- Kinderen hebben het recht om emoties te uiten.
- We geven ieder kind een gevoel van veiligheid mee door veel bewuste aandacht te besteden aan de wensperiode.

Regels zijn vaak nodig voor onze veiligheid en scheppen ook duidelijkheid. Met regels weet iedereen wat van hem of haar verwacht wordt. Er zijn omgangsregels en praktische regels. Soepelheid en flexibiliteit zijn de leidraad in de omgangsvormen. Regels zijn een houvast maar moeten niet halsstarrig worden gebruikt. De regels van Aan de Hand zijn verdedigbaar en goed aan kinderen uit te leggen en door kinderen te bevatten. Ze geven de grenzen aan waarbinnen een kind de gelegenheid krijgt zijn individu te ontwikkelen zonder hiermee een ander schade te berokken. Regels worden geëvalueerd en zonodig bijgesteld. Een voorbeeld van een regel is dat er niet wordt gepest. Zoals eerder gemeld: een kind moet zich op alle mogelijke manieren welkom voelen op de naschoolse opvang. Het is dan ook nadrukkelijk de taak van de pedagogisch medewerkers om dit in samenspraak met de ouders te verwezenlijken. Ieder kind is uniek. Kinderen moeten leren anderen te accepteren. Met elkaar blijven communiceren is hierbij de randvoorwaarde. Ruzies en onenigheden worden uitgepraat. Onder regie van de pedagogisch medewerkers wordt gezocht naar compromissen. Gelijkwaardigheid voert hierbij de boventoon. Ruzies komen binnen elke relatie voor. Door te onderhandelen wordt een kind zelfverzekerder en behoudt het tevens zijn eigenwaarde en zelfrespect.

Soms is het nodig een kind te corrigeren. Van de pedagogisch medewerkers mag worden verwacht dat zij ontstane situaties telkens opnieuw trachten in te schatten. Zoals eerder in onze pedagogische visie beschreven, blijkt in de praktijk dat het negeren van negatief gedrag het beste werkt, met hieraan vastgekoppeld het belonen van positief gedrag. Belonen gebeurt door het kind complimenten te geven. Belonen is onontbeerlijk voor het creëren van een zelfverzekerde sociale persoonlijkheid. Straffen gebeurt alleen als dit past binnen de belevingswereld van een kind. De straf wordt nauw gerelateerd aan datgene wat is voorgevallen. De correctie vindt direct na het incident plaats. Alleen het gedrag wordt afgekeurd en nooit het kind zelf. Consequent zijn is erg belangrijk, dat wil zeggen dat na de waarschuwing de correctie ook uitgevoerd wordt en dat het niet bij loze uitlatingen blijft. Kinderen krijgen altijd de gelegenheid om uitleg over hun gedrag te geven. Er wordt naar hen geluisterd en de situatie wordt serieus opgepakt. Het gebeuren en de straf worden altijd na afloop geëvalueerd zodat een kind snapt waarom het straf heeft gekregen. Hierna gaan de pedagogisch medewerkers over tot de orde van de dag. Wanneer een kind vaak gecorrigeerd moet worden, bespreken de pedagogisch medewerkers dit met de locatiemanager. In samenspraak met de ouders wordt dan een plan van aanpak gemaakt.

5. Rituelen en Festiviteiten

Op de naschoolse opvang staat het kind centraal. De dagstructuur is volledig afgestemd op het kind. Alle handelingen vinden dan ook vanuit dit oogpunt plaats. Het zijn kindvriendelijke handelingen die vaak gekoppeld zijn aan vaste en voor de kinderen begrijpelijke rituelen. Voorbeelden van rituelen zijn de manier waarop met elkaar wordt gegeten en gedronken en feesten worden gevierd. Door feesten op de naschoolse opvang wordt de dagelijkse structuur doorbroken. Een kind leert daarmee dat situaties ook kunnen afwijken. Tevens staat feest synoniem voor saamhorigheid en plezier hebben. Alle feesten passen bij de belevingswereld van het kind. Het kind leert met positieve spanning (opgewonden zijn) om te gaan.

Voor kinderen is een feest met een duidelijk begin- en een eindpunt belangrijk. Bij het feestvieren wordt ruimschoots aandacht geschonken aan het versieren van de ruimte, traktaties, zang, dans en muziek. Het plezier maken en het uit de band springen staat echter voorop. Alle feesten passen bij de belevingswereld van het kind. Jaarlijks terugkerende feesten geven houvast aan een kind. Feesten die gevierd worden zijn de traditionele Nederlandse feesten zoals Pasen, Sinterklaas en Kerst. Daarnaast zijn er het jaarlijkse feesten zoals verjaardagen van kinderen en personeel. Er wordt regelmatig getrakteerd op de naschoolse opvang. Voor kinderen is dit heel bijzonder en spannend. Wij streven naar zo gezond mogelijke traktaties, maar hebben geen bezwaar tegen een traktatie met gedoseerde zoetheid. De wens van de ouders wordt ook hierin serieus genomen. De pedagogisch medewerkers kunnen de ouders adviseren over traktatiemogelijkheden.

6. Eten en drinken

Het met elkaar eten en drinken is een centraal gebeuren op de naschoolse opvang. Aan tafel wordt een gezellige sfeer gecreëerd met gezond en lekker eten. Er worden verhalen verteld of voorgelezen. Kinderen leren op deze manier te genieten van het samen een maaltijd nuttigen. In de schoolweken gaan de kinderen uit school eerst gezamenlijk iets eten en drinken voordat ze gaan spelen. In de vakantieweken zijn er over de hele dag genomen verschillende momenten dat de kinderen gezamenlijk aan tafel gaan voor eten en drinken. Het spreekt voor zich dat wij erop toezien dat de kinderen voldoende drinken, zeker op warme dagen. Wij stimuleren de kinderen te eten maar dwingen ze daar niet toe.

7. Spelen

Spelen is een belangrijk onderdeel van de dag. Door middel van spel ontwikkelt een kind zich. Voor het binnen en buiten spelen wordt een aanzienlijk deel van de dag gereserveerd. Het spelmateriaal sluit aan op de ontwikkelingsfases van de kinderen en hun belevingswereld.

Spelen betekent:

- plezier hebben
- leren ontdekken
- zorg hebben voor jezelf en anderen
- fantaseren
- je uitleven
- je concentreren
- dingen verwerken (imaginair spel)
- het ontwikkelen van het cognitief vermogen
- het ontwikkelen van het motorisch handelen

De naschoolse opvang is met name gericht op ontspannende naschoolse activiteiten. Desalniettemin kan er op verzoek van de ouders huiswerkbegeleiding worden geregeld.

Eén van de speerpunten van de naschoolse opvang Aan de Hand is het gevarieerde spel materiaal. Het spel materiaal moet uitdagend en prikkelend zijn voor kinderen. Het aanbieden van teveel speelgoed kan een averechts effect hebben. Zaken worden niet meer overzichtelijk voor een kind, maar chaotisch zodat het niet in staat is orde te scheppen in zijn bestaan. Het zal zich niet optimaal ontwikkelen. Bij de aanschaf van het spel materiaal wordt erop gelet dat het binnen onze pedagogische visie past. Speelgoed wordt niet rolbevestigend aangeboden.

De naschoolse opvang organiseert tal van activiteiten. De kinderen zijn niet verplicht deel te nemen aan activiteiten, met uitzonderingen van de groepsuitstapjes. De pedagogisch medewerkers van naschoolse opvang trachten wel de kinderen te motiveren om dingen te ondernemen.

Televisiekijken

Over het algemeen blijft de televisie uit. Een uitzondering is slecht weer. In de vakantie periodes kan het kijken van een video als activiteit op het vakantierooster voorkomen.

Opvoedproblemen en ontwikkelingsachterstanden:

Het omgaan met bijzondere gebeurtenissen rondom een kind

Soms gaat het niet goed met een kind binnen onze naschoolse opvang. In zo'n geval werken wij nauw samen met de ouders volgens.

Aan de Hand beschouwt het als primaire verantwoordelijkheid van de ouders, GGD en school om mogelijke ontwikkelingsproblemen op te sporen. Echter, het kan voorkomen dat kinderen zich toch niet zo ontwikkelen als voorzien was. Dit kan diverse oorzaken hebben. De pedagogisch medewerkers van de groep hebben daarin een signalerende functie. De pedagogisch medewerkers zijn verzorgers en mede opvoeders. In die zin zijn zij vaak deskundigen aangaande opvoedingsaspecten. Op het moment dat de pedagogisch medewerkers zich zorgen maken over de ontwikkeling van een kind, melden zij dit direct bij de coördinatoren. Deze stellen samen met de pedagogisch medewerkers een plan van aanpak op. Dit heeft tot doel om meer inzicht te krijgen in de eventuele problematiek van een kind. Er wordt begonnen met het maken van diverse observaties. Dit om opvallende gedragingen helder te krijgen en om te aanschouwen hoe een kind reageert op bepaalde situaties die moeilijk voor het kind zijn. Het ligt in onze doelstelling om hier uiterst zorgvuldig mee om te gaan. Mocht blijken dat het gedrag of de gezondheid van het kind dermate zorgelijk is dat wij hier niet op kunnen anticiperen (elk kind maakt wel eens een moeilijke periode door waar je als professionele pedagogisch medewerkers op moet kunnen reageren en waar je sturing en ondersteuning kan bieden), dan volgen er gesprekken met de ouders. Deze kunnen aangeven of zij de problematiek herkennen. Samen proberen we tot oplossingen te komen. Het spreekt voor zich dat wij er vanuit gaan dat het kind gehandhaafd kan blijven op de naschoolse opvang. Is het dit echter onmogelijk en is professionele hulp noodzakelijk dan kan worden besloten om over te gaan tot beëindiging van de plaatsing.

Ouders en pedagogisch medewerkers kunnen indien nodig contact opnemen met diverse hulpverleningsinstanties, zoals het consultatiebureau, opvoedbureau en huisarts. Er zal te allen tijde overleg plaatsvinden met de ouders. Hierop volgt echter een uitzondering betreffende zorg over eventuele lichamelijke en of geestelijke mishandeling van een kind. Indien dit geconstateerd wordt zal het Meldpunt Kindermishandeling worden ingeschakeld. Wanneer een bijzondere aanpak voor het kind een vereiste is zullen wij hier, waar mogelijk, aan meewerken.

Hoofdstuk 7

Kwaliteit van de opvang

Wet en regelgeving binnen Aan de Hand:

Aan de Hand houdt zich aan de voorschriften en beleidsregels zoals vastgelegd in de Wet Kinderopvang, de beleidsregels kwaliteit kinderopvang en het convenant kwaliteit kinderopvang van de MO-groep. Daarnaast wordt er ieder jaar een inspectie uitgevoerd door de GGD.

Voor beknopte informatie over hygiëne, voeding, en ziekte van het kind, verwijzen we naar de protocollen hierover.